

Syndarlig gongd í siglingarmálinum:

150 arbeiðspláss niðurløgd

Mót endanum av borgarliga valskeiðnum byrja nakrar av fylgjnum av tilvildarliga politikkinum og tørvandi semjum at koma til sjóndar.

Ein sera álvarsom fylgja er at eini 150 arbeiðspláss verða niðurløgd, tí Norrøna verður útleigað og Teistin lagdur.

Hóast hetta bert er eitt afturstig av mongum, hendir tað á einum øki, sum so nógv stríð stóð um. Ja, á tí øki, sum var sjálvur upprunin til hesa smjargrú samgongu. Tí mugu helst mong - í hesi viku siglingin endar - gera sær hugleiðingar um hetta.

Ósemjan um Smyril

Ósemjan um siglingarmálið byrjaði longu í 1974, tá javnaðar-sambands-sjálvstýrislandsstýrið fór at leita eftir skipi at avloysa Smyril.

Landsstýrisumboð sjálvstýrisflokksins og javnaðarumboðini hildu longu tá, at rættast var at keypa bæði Mikkel og Morten Mols, skuldu bæði Suðuroyar- og Norðoyasiglingin loysast og møguleiki verða fyrri at ávirka eina uttanlandsigling.

Óhugsandi var at sambandið kundi ímynda sær slíkan »ørskap«, so málið var framvegis til umhugsunnar við landsstýris-skiftið í januar 1975.

Tvørturimóti tí, ein kundi vænta, var sjálvstýrisflokkurin nú ímóti - ja, hann kom at spæla eina syndarliga rollu, tí sambandið »skoraði stigini«, og í einum av teim flokkum, sum komu í samgonguna í 1975, var bert undirteka frá tveimum monnum, og hon var treytað av, at Smyril skuldi røkka tí nærum ógjørliga.

Tað vat sostatt við neyð og deyð at annað skipið fekkast. Vit finga eina for-

kryplaða byrjan, og teir møguleikar sum løgu í ferðamannasigling skuldi ígjøgnum eitt áralangt stríð um Lassa II, Mikkel Mols og Gustav Vasa, áðrenn nakað kom ávegis.

Skipafeløgin amokk

Á odda í stríðnum løgu skipafeløgin, sum heilt ógrundað ræddust eina evarska litla kapping.

Lóðrið var ein røð av villleiðandi útrokningum, sum sýndu, at onki kundi bera til, sýndu at nýmótans Roll-on, Roll-off flutningur var fullkomuliga ónýttligur hjá føroyingum.

Ja, í herferð síni ímóti uttanlandssiglingingu hesir »farmasiglingarmenn« heilt amokk.

Smyril skapti grundarlagið

Kortini arbeiddi Smyril stútt og miðvist undan eitt grundarlag, sum ein verulig »forrætning« kundi bygt á, hevði vilji verið til at keypt fyrst Lassa II fyrri 36 mill. kr. og síðani Gustav Vasa fyrri 95 mill. kr. og seinni enn eina ferju til at røkja ruturnar í Norðuratlantshavi

og á Norðsýjónum. (Nú finga vit bert Gustav Vasa fyrri 140 mill. kr.).

Tá møguleikarnir, sum Smyril skapti, dagaðu undan, finga teir vinnuligu siglingardøggarnir so ílt í búkin, at teir piskaðu borgarligu flokkarnar til at geva royndunum til at útvega stórt tal av arbeiðsplássum í skipaðari samvinnu ímillum alment og privat niðingshøgg.

Er loysnin privat?

Úrslitið var ein »privat« loysn, sum er so lítið privat, sum nakað kann vera. Øll ábyrgdin og alt undirskotið er alment. Í lögupeningurin fyrri stóran part goldin av skattaborgarunum, sum mugu rinda fyrri avskrivningar, rakstrarpeningurin goldin av brúkarunum yvir okursfraktir. Bert avgerðarrætturin er privat, men hetta er jú eisini sera avgerandi.

Tað, sum vit mistu í hesi loysn, var ikki bert ein skjót útbygging av ferðamannaflutningsvinnuni, men eisini møguleikan fyrri eini veruligari samskipan av allari sigling uppá Føroyar og

Avlopsorkan í farmasigling upp á Føroyar fleirfaldað. Samskipan framvegis ongin. Eginpeningsminguleringin størri enn nakrantið. Samgongan gav ferðamannasiglingini eitt álvarsligt bakkast. 150 arbeiðspláss niðurløgd.

Hetta sigur Atli Dam í eini viðmerking:

fyrri rationellari nýtslu av føroyskari orku (kapitalorku, vitan og dugnaligheit).

Tey skipafeløg, sum ikki vildu eina samskipan av flutningi til og úr Føroyum, og sum søgdu at kapasiteturin var alt ov stórur, hava nú hvørt sær við landskassans peningi framt eina fleirfaldan av hesum kapasiteti - avlopskapasiteti - soleiðis at eini 6-7 nýtímans Roll-on, Roll-off skip nú sigla reyv í reyv ímillum Danmark og Føroya. Kvartfyllt við vörum, sum tað tí má kosta risaupphæddir at flyta.

Avlopsorkan fleirfalda

Skipafelagsskipini eru longd og umbygd. Traderline - sum var einasta felag, ið metti samskipan neyðuga, mátti lúta - fær nú eitt risaskip, skal felagið ikki tapa í kappingini. Star felagið hevur bygt tveir bátar, uttan at tað nakrantið undir sjálvari byggingini váttaði, at reilur eginpeningur var aftanfyrri projektið o.s.fr.

Men eginpeningsminguleringin hevur hesi fyra árin verið størri enn nakrantið, so hetta er ikki løgið. Hesi feløg finga ásett ta treyt, at Norrøna mátti ikki kappast í farmafleting. Tað kundi verið forvitnisligt at frætt, um landsstýrið hevur gjørt nakað fyrri, at hendan treyt eisini skal galda fyrri hitt ferðamannaflutningsfelagið, nevniliga DFDS.

Stríðið um Gustav Vasa kostaði Teistanum eitt leigumál yvir fleiri ár í Trinidad. Eitt leigumál, sum kundi givið einar 10-12 mill. kr. árliga í nettovinningi.

Hann liggur bundin við bryggju, so tað verða ikki bert tey 130 arbeiðsplássini umborð á Norrønu, vit missa, men eini 20 umborð á Teistanum eisini.

Norrøna má liva intill aðrir taka við

»Privata« loysnin gav eitt risahall fyrsta árið, soleiðis at skipið nú kemur at »lára« ígjøgnum komandi árið við litlum møguleika fyrri at konsolidera seg figgarliga, men við eini munandi innspræning úr landskassanum sum fortreyt.

Komandi summar verður so aftur farið undir sigling eftir einum rutuupplegg, sum ikki er rationelt og lønandi, tí skipið ikki einsamalt kann røkja tað rutukervið, sum eigur at hanga saman.

Ein fortreyt fyrri veruliga at vinna pening, er at ilagt bleiv í føðrutur, eitt nú Føroyar Skotland, Skotland-Shetland-Bergen, Bergen-Hanstholm o.s.fr., soleiðis at Norrøna mest var nýtt á Damnarkar-Føroya-Íslandsrutuni.

Men skipið kemur vónandi at yvirleva, intill onnur meira viljandi fólk taka yvir landsins stýri, soleiðis at ein náttúrlig útbygging av hesum vinnumøguleika føroyinga kann fremjast.

Planløgð útbygging

Javnaðarflokkurin hevur altið virkað fyrri eini útbygging av føroyskari farmasigling innan øki, har vit kunnu kappast, og hann vil framvegis gera tað. Men farast má fram

við skili og skynsemi, soleiðis at ein óregulerað iløga uppá 1000 mill. kr. eftir tveimum árum ikki kyrkir okkum tí proppur kemur í búskaparliga æðralagið.

20 % omanfyri vandastrikuna

Við 3000 milliónum í uttanlandaskuld ella 60 % av bruttotjóðarúrtøkuni verður tað sera avmarkað, hvat vit megna at gera, tí rentu- og avdráttarbyrðan stjelur so stóran part av orku okkara, og tí vandin fyrri at lángevararnir seta okkum undir »administration« er so stórur.

Vit liggja jú 20 % omanfyri tað sum IMF (altjóða gjaldoyrisgrunnurin) setur sum ovasta vandamark. Men verður tað, sum vit kortini kunnu gera, gjørt við skili, so munar tað eisini, sum frá líður.

Forleypari

Hesi 150 arbeiðsplássini av Norrønu og Teistanum og tey mongu flakavirkis-arbeiðsplássini, sum eru í vanda, eru helst bert forleyparar í einum kreppu-útviklingi, sum verður tungur at koma ígjøgnum.

Ti er nú meira neyðugt enn nakrantið, at menn sum tora at leggja rygg til eina skilagóða stýring og prioritering sleppa undir settningin.

Ein kann tjakast um hvat slag av politikki rættast er at reka, borgarligan ella socialistiskan, men ringast av øllum er ongan politikk at reka, tí ein ikki kann semjast um minsta sindrið.

